

pozna, srečno umreti? Toda molčim naj tudi o tem; nočem te, človek, o tem poučevati.

Samo to bi rad videl, da odpreš sam oči ter pogledaš okolo sebe, kje na zemlji je sreča in kje nesreča, kje blagoslov in kje prokletstvo.

Jera jame ubogega Jurija tolažiti ter mu pove zadnjo željo revne ali plemenite matere, katero je v svojem tarnanji preslišal.

Jurij jo prime ljubeznjivo za roko in reče: „Kako me žalosti smrt ljube moje matere! Kako so bili dobri! Kaj ne, Jera, da ne pozabiš njihove prošnje?

Jera: Morala bi imeti srce trše od kamena, ako bi pozabila na to. Storila bodem za tvoje otroke, kolikor bode v moji moči.

Jurij: Oh, ljubi Bog ti povrne vse, kar bodeš nam storila dobrega.

Jera se obrne proti oknu in si briše solze, povzdigne oči k nebu in vzdihne. Za tem jame božati Jurijča, sestrici in bratca, ki so milo jokali. Pripravi starko za mrtvaški oder in gre domu šele potem, ko je preskrbela vse, kar je bilo potrebnega za pogreb. (Dalje prih.)

Naši dopisi.

Od nekod. Naš „listič“ „Učiteljski Tovariš“ vzbudil je v novejšem času veliko senzacijo pri „Slovincu“ in njega somišljenikih. In zakaj? Zato, ker je tolmačil mnenje slovenskega učiteljstva, ker je objavil, da se glede šole ne strinja s sklepi katoliškega shoda, kateri se je vršil v Solnogradu — kratka, ker je odkrito povedal svoje mnenje. Seveda, to je dandanašnji nekaj posebnega, ako človek pove to, kar misli. Ta navada, katera je imela nekaj veljavo, zgubila je sedaj svojo vrednost; praksa v današnjem življenji nas uči, da ima človek svoj jezik le za to, da prikriva z njim svoje misli. Radi priznamo, da je taka praksa prav dobra, da se človeku najbolje godi, ako obrača svoj plašč po vetru. Je pa li to absolutno pravo, o tem nam ni tukaj govoriti; mi smo drugega mnenja. Naša sveta naloga je, da polagamo sebi izročnim otrokom na srce odkritosrčnost, da jih izgojujemo v prihodnje neustrašene, samosvoje može. To od nas zahteva vsak zaveden človek, to od nas zahteva narod naš. Kako pa naj izgojujemo može, ako nismo sami možati, kako bodi naša mladina zavedna in odločna, ako niso zavedni in odločni nje učitelji? Naš narod potrebuje mož, — mož, kateri znajo trezno misliti, trezno preudarjati in soditi. Zato se vadimo tudi mi v tem, zato presojujemo vsako stvar, kakor jo je presojati, in naj si bode katera koli; zato se drzemo presojati tudi one sklepe katoliškega shoda, kateri se tičejo šolstva oziroma nas! Gospodje uredniki „Slovenca“ in gospodje kaplani, ne razburjajte se ob tem. V vas bi moral žiti oni čut prava in poštenosti, kateri vam veleva, da morate vsako samostojno mnenje in prepričanje upoštevati in da morate spoštovati moža, kateri vam je odkrito razodeva. Pa tega niste storili! Imenovali ste nas osle! K temu izreku vas je privedla zavist, da imajo učitelji še nekaj lastnega mnenja, katerega vi že zdavnej več imeti ne smete; ali pa jeza, da se vam je izvil izpod vaše vlade stan, kateri vam bode v vašem prizadetji za gospodstvo na Slovenskem še marsikatero preglavico delal: jedno ali drugo. Naj si bode temu, kakorkoli: faktum je, da je slovensko učiteljstvo odločno in javno povedalo svoje mnenje, katero vam ne ugaja. V svojej mogočnosti, najbrže niste mogli lastnim očem verjeti, da

se drzne ta preklicani učiteljski stan, ta uboga para, drugega mnenja biti kakor ste vi; niste hoteli verjeti, da je sedaj tudi on zravnal svoj tilnik in noče več misliti po vaših navodilih, da si tudi ti „asini“ prisvajajo lastne razsodnosti!! Pa ni drugače! Kar se tiče šole, tu nam pač dovolite, da tudi mi spregovorimo besedico. Mi smo prvi faktorji poleg starišev, kateri imajo v tej zadevi govoriti in potem — pridete še le vi! Šola naj bode verska, to podpisemo z obema rokama. Pa ne zato, ker vi to trdite in zahtevate, ne zato, da bi se s tem komu prikupili, pač pa zato, ker je to naše prepričanje, ker vemo, da je učen brezbožnik nevarnejši človeštvu, kakor neučen. To svoje prepričanje izjavimo ravno tako odkrito, kakor vsako drugo. Duhovščina tako rada govori raz leco o sedanji brezverski šoli, pristavi pa tudi — hočeš ali nočeš — da pri nas razmere še niso take. Vi sami torej pripoznavate, da se nijeden slovenski učitelj ni pregrešil v šoli zoper vero, prepričani ste, da sleherni slovenski učitelj upliva pri vsaki priliki na verski čut učencev. Nam otroci niso le materija, katera naj bi se izobrazila le v to, da zamore živeti in uspevati; nam so otroci bitja, katera hočemo izgojiti v ljudi, v take ude človeške družbe, kateri bi bili v prid vesoljnemu človeštvu, kateri bi osrečevali svet in s tem osrečevali samega sebe. Da nismo v tej zadevi v konfliktu z našo vero, to nam lahko pritrdite! Zoper versko šolo torej nismo — a zoper vaše sonadzorstvo pa smo! Smo pa zoper to zato, ker vam — ne zaupamo. Temu nismo krivi mi! V vašem taboru nam ni iskati blagra! Razmere — osebno na deželi — so take, da ne sme — po vaših nazorih — učitelj imeti več upliva kakor najzadnji kaplan, in naj si bode prvi star izkušen mož, drugi pa mlad, neveden človek. Veste pa dobro, da velja človek mej svetom — in tudi pri vas — le toliko, kolikor plača. Voda na vaš mlin je torej, ako učitelja teže vse nadzemelske nadloge, voda na vaš mlin je, ako učitelj nima vsled svojega slabega gmotnega stanja onega ugleda, katerega bi moral imeti po svojih duševnih zmognostih. Od vas nam ni ničesar pričakovati, zato ne zamerite, da se odvrčamo od vas in iščemo drugod svoje sreče! Teh nazorov, katerih je slovensko učiteljstvo, je tudi naše glasilo. Taisto bi nehale biti to, kar je, ako bi drugače postopalo; v njem se morajo zrealiti naše mnenje in naši nazori. Učitelj se je vzdramil iz svojega dolgoletnega spanja, prišel je do prepričanja, da tudi njemu gredo one vseobče pravice, katere sme zahtevati vsak človek, da sme imeti prosto voljo, lastne misli in svoje prepričanje. Učiteljski stan se je predolgo klanjal. To je bila posledica onih časov, v katerih je še bil pod poveljstvom duhovščine. Mi smo mislili, da ne smemo biti drugega mnenja, kakor onega, katerega so nam vcepili naši predstojniki. To je bila mōra, katero nam je zapustilo suženstvo, v katerem smo živeli in v katero bi vi nas radi zopet vkovali! Toda prepozno, sedaj ne gre več!! Prišli smo do zavednosti, vzbudila se je v nas samozavest, stanovski ponos in vzravnavali smo svoje tilnike, na katerih ste vi toliko časa držali svoje pete. Pomagati si hočemo sami, ker vemo, da ste vi gledali desetletja našo bedo, pa niste ničesa storili v naš prid! Učiteljstvo se nima klanjati nikomur, ker spolnuje svoje dolžnosti. Povsod se povdarja, da spolnuje učiteljstvo povsem dano mu nalogo. Šolstvo napreduje. Le premislite, kaj se je učilo pred dvajsetimi, tridesetimi leti in še prej, in kaj se počuje sedaj. Šolstvo napreduje, to je faktum, katerega ne more nihče utajiti. Povsod se pa tudi poudarja, da je učitelj preslabo plačan. To trdi inteligenca naša, to trdi obrtni stan, to trdi tudi razsoden kmet — to trdi vsakdo, pa vendar nam plače ne zboljšajo. Čemu se torej klanjati? Ako smo za svoje delovanje v šoli preslabo plačani, ne zahtevajte, da bi še zunaj šole tako plesali, kakor se bi nam piskalo. Ona krušnja mati, katera nam daje naš vsakdanji kruh, ta nam ne plača našega napora; ona nima poleg službenega opravila od nas ničesar zahtevati — mi smo bot! Ne zahtevajte torej, da bi vrhu svojega delovanja v šoli in izvan šole, vrhu tega, da žrtvujemo in prid človeštva vse svoje duševne in telesne moči, svoje zdravje, navrgli vam za ono borno plačo, katera nam ne da ne živeti ne umreti, še svojo samostojnost, svoje prepričanje, svoj značaj! Ta zahteva je prevelika; mi je ne moremo in nočemo izpolniti!! Kot možje bomo

stali mej svetom, navduševali drug drugega za vse dobro, vspodbujali sebe in nam izročeno mladino v ljubezni do Boga, do naroda, do cesarja — a uklonili se ne bodedo nobenemu nasilstvu, delovali bodedo po svojih nazorih, po svojej pameti, ker je za nas jedino le ta merodajna, saj jo imamo ravno tako od Boga, kakor vsakdo drugi!

„Sl. N“.

Vestnik.

Cesar Franc Jožefova ustanova za učiteljske sirote na Kranjskem: Gospod Konrad Barlé, učitelj na Robu pri Vel. Lašicah za t. l. 1-20 gld.; g. Josip Pintar, učitelj v Tunjicah, za 2. polletje t. l. 1-20 gld.; č. g. Fr. Rajčević, bivši katehet v Vipavi, sedaj kurat v Trnji na Pivki, za zadnje četrtletje t. l. 3 gld. Tovarš iz Vipave nam piše o tem č. gospodu: „Blaga duša, uzor kolegialnosti, postrežljivosti in strpljivosti; da bi le vsi njegovi stanovski tovariši taki bili, potem bi gotovo ne bilo preprirov, kakoršni se pojavljajo posebno zadnji čas.“ G. Ivan Kambič, učitelj v Ustiji, za 2. polovico t. l. 1-20 gld.; g. Jakob Furlan, učitelj v Ljubljani, za tekoče leto 3-60 gld.; g. Mihael Debelak, učitelj v Kovorji, za tekoče leto 2-40 gld.; g. M. Jezernik, učitelj na Kalu (Bransko) za tekoče leto 1-20 gld.; gđc. Dolinar Ivanka, učiteljica v Višnjigori, za tekoče leto 2-40 gld.; g. Gangl Engelbert, učitelj v Ljubljani, za tekoče leto 5 gld.; gosp. Krulec Ivan, učitelj v Ljubljani, za tekoče leto 3 gld.; učiteljski zbor mestne slovenske dekleške šole v Ljubljani za 4. četrtletje t. l. in sicer: gospa Moos J. 1-50 gld.; gđc. Wessner M. 0-90 gld.; gđc. Zupan N. 1-20 gld.; gđc. Marout M. 0-90 gld.; gđc. Borovsky E. 0-90 gld.; gđc. Zeme Fr. 0-60 gld.; gđc. Praprotnik J. 0-60 gld.; gđc. Gusl E. 1-20 gld.; učiteljski zbor mestne nemške dekleške šole v Ljubljani za 4. četrtletje in sicer: gđc. Kanschegg Fr. 1-20 gld.; gđc. Raunacher E. 1-20 gld.; gđc. Illerschitsch Fr. 0-90 gld.; gđc. Golf Kl. 0-90 gld.; gđc. Naglas J. 0-90 gld.; gđc. Bauer Al. 1-50 gld.

Učiteljski konvikt: G. Josip Sedlak, nadučitelj v Loškem potoku, nabral v veseli družbi 12 K; g. Dragotin Zagar, deželni blagajnik 4 K; č. g. Fr. Rajčević, kurat v Trnji 4 K; gđc. Avgusta Mattanovič, učiteljica v Postojni, nabrala za Miklavževo darilo 10 K; g. Fr. Koy, trgovec v Travniku, po g. A. Cvar-u 10 K (ta svota je po pomoti v predzadnji številki izostala, dasi je v blagajniški knjigi zabilježena); gospa Moos J. 1-20 K; gđc. Wessner M. 1-20 K; gđc. Zupan N. 1-20 K; gđc. Marout M. 1-20 K; gđc. Zeme Fr. 1-20 K; gđc. Gusl E. 1-20 K.

Vabilo na naročbo. Klerikalna gonja na naš list se je že začela. Radi bi list uničili ter preslepili slovensko učiteljstvo z zabavljanjem in obrekovanjem našega lista in njega urednika. Upamo pa, da se slovensko učiteljstvo ne bode dalo ugnati v kozji rog ter postalo slepo orodje klerikalcev, s katerim bi udrihali po soli in učiteljstvu. Nadejamo se, da se bode z novim letom vse^{*)} slovensko učiteljstvo oklenilo našega lista, v katerem bodedo nevstrašeno branili novo šolo ter se potegovali za pravice ljudskih učiteljev.

„Učiteljski Tovarš“ bode tudi v novem letu izhajal dvakrat na mesec za 3 gld. na leto in če bode imel dovolj gnotne podpore, v večjem obsegu. Zastale naročnike prosimo, da čimpreje poravnajo svoj dolg, oziroma vsaj naznanijo našemu upravnilstvu, kdaj in kako bi jim bilo mogoče dolg poravnati. Za novo leto pa prosimo, da nam vsakdo, komur je količkaj mogoče — pošlje vsaj polletno naročnino naprej. Čimbolj bode list gnotno podpiran, tem lažje in tem krepkeje bode izvrševal svojo nalogo po gestu: Ne nazaj, ne nazadol, ampak naprej in navzgor!

Družbe sv. Cirila in Metoda vžgalice so izšle. Zaklopnica narodnih barv je napis: Vžgalice „Družbe sv. Cirila in Metoda v Ljubljani“. Blago je izborno, cene pa iste, kakor drugim vžgalicam. Zaloga je samo v trgovini Iv. Perdana v Ljubljani.

Ob enem so p. n. občinstvu na razpolago svinčnici naslovljeni: Svinčnik „Družbe sv. Cirila in Metoda v Ljubljani“. Narejeni so v raznih barvah in po raznih cenah iz najboljšega materiala. Zaloga je le pri Jos. Petriču, trgovcu v Ljubljani, Kolo-dvorske ulice. — Tovarš! Kupujte in zahtevajte samo takih domačih vžgalic in svinčnikov. S tem ne razširjate samo slovenskega imena, ne dobivate samo dobrega blaga, ampak s tem podpirate tudi družbo sv. Cirila in Metoda.

*) Upamo, da se nam pridružijo tudi stajerski in primorski tovariši. Uredn.